

Soupis rukopisů a starých tisků farní knihovny v Petrovicích u Sušice Hana Hatová

Posudek na bakalářskou práci

Studentka předkládá bezesporu velmi záslužnou bakalářskou práci, jejíž téma souvisí jak s jejím studijním zaměřením (archivnictví), tak s dějinami knihoven a odbornou katalogizací historického knižního fondu.

Práce má přínos nejen historicko-teoretický (příspěvek k dějinám farní knihovny v Petrovicích), ale i praktický - žádný starší soupis dochovaných knih (lístkový či rukopisný), ani jejich stručný seznam se nedochoval a novodobý soupis neexistuje. Předkládaná práce přispěla tedy nejen k majetkové ochraně farní knižní sbírky, ale též k hlubšímu tematickému, chronologickému i jazykovému poznání dochovaného fondu, který je ve správě Farního úřadu v Petrovicích u Sušice. Představuje rovněž jeden z cenných dílčích příspěvků k dějinám farních knihoven dochovaných na území dnešní České republiky.

Zpracování zadaného tématu vykazuje všechny náležitosti vzorové bakalářské práce a svým pojetím a rozsahem se blíží práci diplomové. V úvodu si autorka vytyčila cíl a účel svého snažení, zhodnotila existující prameny a literaturu jak z hlediska obecných dějin církevních knihoven – s přihlédnutím ke knihovnám farním a farářským, tak z hlediska dějin konkrétní lokality Petrovice u Sušice a dějin jejich farnosti. Tato část práce (kap.1.-2.) je velmi solidně zpracována, studentka prokázala, že se orientuje v dostupné literatuře a že je schopna kritického přístupu k pramenům (viz též závěrečný soupis literatury).

Rozsáhlejší část (kap.4.-5), pomineme-li kap. 3., tj. stručný „knižovědný“ prolog, který bylo dle mého názoru možno pojmout poněkud méně obecně a kompilačně (všeobecně známé „triviální“ informace o šíření vzdělanosti pomocí knih, o vzniku knihtisku apod.) tvoří spolu s přílohou č.2, tj. vlastním soupisem obsahujícím 177 záznamů rukopisného a tištěného knižního fondu knihovny, jádro práce. Studentka tuto část zahájila tím, že na farní knihovnu nepohlíží jako na izolovanou knižní sbírku, ale její vznik a formování posuzuje zcela logicky v kontextu dějin církevních knihoven (vymezila si jednotlivé typy knihoven a rozlišuje velmi vhodně mezi knihovnami farními a farářskými) i v kontextu církevně správním a politickém (konzistorní patenty a existence kněžských knihoven, pozůstalosti kněží).

Kapitola 5. je cele věnována podrobné analýze petrovické farní knihovny. Posuzuje fyzický stav knih, její časový záběr - 6 dochovaných rukopisů z 18. století, 171 tisků, mezi nimiž dominují rovněž tisky 18. století (knihy do roku 1600 tvoří nepatrnou část - 1 prvotisk a 1 tisk 16. století, knih ze 17. století je 18), hodnotí jazykovou skladbu fondu (nejvíce je zastoupena latina a němčina, jazykově českých knih je 12), jejich provenienci z hlediska místa vydání (převažují německá města na čele s Augšpurkem a Kolínem nad Rýnem a početně je zastoupena také Praha s 42 tisky) a samozřejmě podává tematickou charakteristiku knižní sbírky (poměrně podrobně v samostatné podkapitole). Vzhledem k tomu, že vlastní soupis knih nemá rejstříkový aparát a analýza spolu s poznámkami pod čarou, kde jsou odkazy na jednotlivé položky soupisu, si myslím, že autorka mohla více rozvést podíl bohemikální literatury dochované sbírky – tedy více představit i nejazykově české bohemikální tisky, popř. uvést jména jednotlivých tiskařů a tiskařských oficín apod. (kromě Prahy je zastoupena i Olomouc se 3 tisky a České Budějovice s 1 tiskem). Vypovědní hodnota její analýzy by se tímto nepochybně zvýšila. Práce věnovala pozornost také vlastnickému určení jednotlivých knižních exemplářů. Tento autorčin zájem (dochovaná rukopisná i tištěná exlibris, přípisky a poznámky v jednotlivých knihách) je potřeba ocenit. O to víc, že se autorce podařilo shromáždit cenné poznatky o jednotlivých osobních sbírkách kněží, které se staly v průběhu historické doby součástí farní knihovny (zejm. knihy kněze Antonína Marcela Topičovského

a pátera Františka Ludvíka Šafařovic), ale také informace týkající se knižních akvizic (data získání knih, cena knih).

Vlastní soupis knih (příloha č.2) je sepsán velice podrobně, se značnou dávkou knihovnické erudice. Mám však několik poznámek a doporučení, které nemají za cíl kriticky „shodit“ autorčino snažení, ale které by naopak možná mohly autorce pomoci do budoucna, pokud se bude věnovat bibliografické a katalogizační knihovnické činnosti.

1. Ověřované zdroje pomocné literatury bych neomezovala jen na elektronickou databázi německých tisků VD17 a na Knihopis Digital (jazykově české tisky); vzhledem k jazykovému obsahu fondu i značnému počtu cizojazyčných tisků bych využila ještě možnosti ověření přes elektronický portál univerzity v Karlsruhe (KVK - <http://www.ubka.uni-karlsruhe.de/kvk.html>) a další bibliografickou literaturu týkající se cizojazyčných bohemik (např. třídílného antikvářského katalogu P. Voita Bohemica 1500-1800, Praha 1996, který navíc uvádí nejen ověřené podoby jmen autorů, ale další doplňující údaje k okolnostem vydání tisku i k jeho obsahu); s tím souvisí i rozkolísanost psaní jmen autorů – místy striktně dodržovaná latinská podoba jmen, u nichž existují známé a užívané podoby v národním jazyce, jindy podoby národní.
2. Autorka postupovala při zpracovávání soupisu patrně tak, že záznamy pořizovala v textovém editoru Word a neměla možnost zápisu v nějakém knihovnickém systému, který by ji ulehčil práci; přesto se snažila podat informace velmi podrobně a přesně - záznamy se skládají z transliterovaného přepisu titulního listu, jemuž předchází zkrácený zápis podle knihovnické normy; domnívám se, že si autorka trochu zkomplikovala práci - „normované“ zápisy by vzhledem k opisu titulních listů mohly být stručnější, kratší, jen orientační a také impresum by mohlo být pojato stručněji, možná i s využitím možnosti zapsat je v úpravě sice ne zcela „doslovně“, ale pouze strukturované do tří položek (místo vydání, tiskař, popř. nakladatel, a datace). Zápis těchto tří položek by mohl být v podobě upravené (autoritní podoba místa vydání, autoritní podoba jména tiskaře, datace arabsky (pozor na interpunkci, za údaji o tiskaři, před uvedením datace se píše nikoliv dvojtečka, ale čárka). Argumentem pro volbu tohoto typu záznamu by hovořilo i to, že soupis není opatřen rejstříkovým aparátem a základní informace o vydání tisku v moderní či autoritní podobě by tak byly přímo v samotném záznamu.
3. Záhloví anonymních děl je v mnoha případech uvedeno česky („klíčovým slovem“) – např. z.112, 116, 137, 169 aj.; chápu autorčinu snahu o uživatelskou srozumitelnost, ale toto pojetí není v knihovnické praxi užíváno a je poněkud zavádějící (zejm. u cizojazyčných tisků či tam, kde se jedná volně formulovaný název), spíše bych viděla tuto informaci jako stručnou anotaci pod vlastním záznamem.

Předkládanou práci i přes výše uvedené víceméně marginální připomínky samozřejmě doporučuji k obhajobě a navrhuji ohodnotit ji známkou **v ý b o r n á**.

PhDr. Jaroslava Kašparová
odb. pracovnice odd. rukopisů a starých tisků
Knihovny Národního muzea v Praze

Praha, 25. 8. 2009